

WSPÓŁPRACA 1989 - 2019

opracowanie:

Jarema Piekutowski

materiał przygotowany w ramach Inicjatywy :

30.ROK
WOLNOŚCI

SPIS TREŚCI

Spis treści	2
Wstęp	3
1. Uwolnienie działalności gospodarczej	4
2. Obrady i ustalenia okrągłego stołu	5
3. Zmiana ustroju	6
4. Likwidacja cenzury i wolne media	7
5. Reforma gospodarcza - plan Balcerowicza	8
6. Przemiana milicji w policję i likwidacja SB	9
7. Wycofanie Wojsk Radzieckich	10
8. Prywatyzacja	11
9. Nowa polityka kulturalna	12
10. Demokratyczna ordynacja wyborcza i pierwsze całkowicie wolne wybory	13
11. Powstanie Giełdy Papierów Wartościowych	14
12. Konstytucja RP	15
13. Reforma samorządowa	16
14. Wejście do NATO	17
15. Reforma systemu opieki zdrowotnej - powszechne ubezpieczenie, NFZ	19
16. Organizacje pozarządowe i społeczeństwo obywatelskie	20
17. Wejście polski do Unii Europejskiej	21
18. Fundusze Unijne	22
19. Wejście polski do układu z schengen	23
20. Stadiony na Euro 2012 i Orliki	24
21. Program „Rodzina 500 plus”	25

WSTĘP

Koniec lat 80. XX wieku to czas odnowy świata. Ruch „Solidarności”, inspiracje ze strony Jana Pawła, zmiany w Rosji pod hasłem „pieriestrojki” i „głasności”, i działania tysięcy Polaków – to wszystko przyczyniło się do odzyskania przez Polskę suwerenności. 12 września 2019 r. przypada 30 rocznica zaprzysiężenia rządu Tadeusza Mazowieckiego. Od tamtego czasu nasze życie zmieniło się diametralnie. Jest to efekt naszej wspólnej wytężonej pracy. Czasami jednak zapominamy, że na dzisiejszą sytuację złożyły się dziesiątki działań, w tym decyzje kolejnych ekip rządzących. Z tej okazji przedstawiamy Państwu materiał informacyjny dotyczący dokonanych zrealizowanych, wspieranych lub przypieczętowanych przez wszystkie rządy powołane w latach 1989-2019. Aby przedstawić je wszystkie, potrzebne byłyby tysiące stron, dlatego wybraliśmy 21 działań i decyzji, które uważamy za kamienie milowe na drodze do dzisiejszej, nowoczesnej Polski. Kierowaliśmy się przy wyborze kamieni milowych w dużej mierze tym, czy dana przemiana wpływa na dzisiejsze życie Polaków – na przykład na ich warunki życiowe, pracę, działalność społeczną, kulturę czy sport. To nasz subiektywny wybór – chcemy, żeby ten tekst stał się przyczynkiem do dyskusji o kamieniach milowych i zapraszamy do zgłaszania alternatywnych propozycji. Zobaczmy wspólnie, jak wiele zmieniło się na lepsze!

1. UWOLNIENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

ROK: 1988-1989

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Mieczysława Rakowskiego**

Choć zasadniczo chcemy przedstawiać dorobek rządów III RP, należy zrobić wyjątek dla szczególnie istotnej ustawy, opracowanej jeszcze za czasów PRL. Pod koniec lat 80. sytuacja społeczno-gospodarcza Polski była fatalna. System gospodarki PRL był na skraju upadku, inflacja galopowała, zadłużenie kraju było ogromne, państwo było niewypłacalne. Rosło niezadowolenie społeczne. Rządzący zdali sobie sprawę, że nie mogą zatrzymać upadku państwa, jeśli będą podtrzymywać centralnie planowaną gospodarkę. Próbowali wprawdzie dokonać reformy gospodarczej i w 1987 r. przeprowadzili nawet referendum w tej sprawie, jednak społeczeństwo nie wierzyło im: frekwencja była najniższa w historii PRL, a wynik referendum nie był wiążący.

W 1988 r. rząd Mieczysława Rakowskiego zdecydował się na ważny krok w stronę wolnego rynku. 23 grudnia 1988 r. uchwalona została tzw. ustawa Wilczka, czyli Ustawa o działalności gospodarczej, która zalegalizowała prywatną działalność gospodarczą na zasadzie „co nie jest zabronione, to jest dozwolone”. Art. 1 ustawy głosił: „Podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej jest wolne i dozwolone każdemu na równych prawach, z zachowaniem warunków określonych przepisami prawa”. Rząd Rakowskiego uregulował też działalność gospodarczą z udziałem podmiotów zagranicznych i zalegalizował obrót walutami obcymi. Ustawa bankowa ze stycznia 1989 była pierwszym krokiem do dzisiejszego systemu banków komercyjnych.

Co nam to dało:

Przed wprowadzeniem zmian działalność gospodarcza była ściśle regulowana przez państwo, dominowały firmy państwowe, a prywatna inicjatywa spotykała się na każdym kroku z drastycznymi utrudnieniami. Dziś w Polsce mamy 4 188 900 podmiotów sektora prywatnego¹. W 2018 r. import do Polski wyniósł 226 mld EUR, a eksport z Polski – 221 mld EUR².

1 Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, www.bdl.stat.gov.pl, dostęp: 05.09.2019 r.

2 Źródło: Syntetyczna informacja o eksporcie i imporcie Polski styczeń-grudzień 2018 rok w mln EUR, Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, Warszawa 2019.

2. OBRADY I USTALENIA OKRĄGŁEGO STOŁU

ROK: 1989

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Mieczysława Rakowskiego**

W latach 80. XX wieku społeczeństwo polskie było pogrążone w ogromnym kryzysie. Krótką euforię „karnawału «Solidarności»” w roku 1980, kiedy to dzięki działaniom niezależnych związków zawodowych zwiększono swobody obywatelskie, zdławił rok później stan wojenny. „Solidarność” zesłała do podziemia, jednak zapoczątkowanych zmian nie dało się na dłuższą metę cofnąć. Jednocześnie a w drugiej połowie lat 80. narastał kryzys gospodarczy z galopującą inflacją, system PRL-u okazał się niewydolny i był na skraju upadku, a w Związku Radzieckim następowały przekształcenia systemu politycznego. Dlatego po licznych strajkach roku 1988 obie strony zdecydowały, że siądą do obrad przy Okrągłym Stole i zaczną rozmawiać o nowym ładzie przyszłej Polski.

W obradach, które miały miejsce między 6 lutym a 5 kwietnia 1989 r., brała udział strona rządowa (między innymi Aleksander Kwaśniewski, Leszek Miller i Stanisław Ciosek), strona opozycyjna (między innymi Lech Wałęsa, Tadeusz Mazowiecki, Bronisław Geremek i Jacek Kuroń) oraz obserwatorzy z Kościołów: rzymskokatolickiego i ewangelicko-augsburskiego. Obradowano w kilkunastu podzespołach i grupach roboczych.

Co nam to dało:

Okrągły Stół był przełomowym wydarzeniem na drodze do suwerennej, demokratycznej Polski. Decyzje podjęte tam były pierwszym odejściem od systemu PRL. Przy Okrągłym Stole postanowiono m.in. o reaktywowaniu Senatu i urzędu Prezydenta, o pierwszych częściowo wolnych wyborach do Sejmu (4 czerwca 1989 r.) i o umożliwieniu opozycji dostępu do mediów.

3. ZMIANA USTROJU

ROK: 1989

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Mieczysława Rakowskiego**, **Tadeusza Mazowieckiego**

Przez poprzednie niemal 37 lat obowiązywała konstytucja PRL, zarysowująca kształt ustroju państwa niedemokratycznego, pozbawionego wolnych wyborów i niesuwerennego. Państwa, w którym władzę sprawowała jedna partia – PZPR, a ta kolei zależna była od Związku Radzieckiego (w konstytucji PRL widniał zapis o przewodniej roli PZPR i przyjaźni z ZSRR). Aby wprowadzić w życie postanowienia Okrągłego Stołu, 7 kwietnia 1989 r. Sejm PRL uchwalił pierwszą demokratyzującą nowelę konstytucji. Co prawda nie była ona jeszcze odejściem od ustroju socjalistycznego, ale wprowadzała urząd prezydenta, Senat oraz Krajową Radę Sądownictwa, umożliwiła też powszechny i wolny wybór 35% posłów i 100% senatorów (nie tylko z list partyjnych, ale także opozycyjnych). Te pierwsze częściowo wolne wybory odbyły się 4 czerwca 1989 r.

Prawdziwym przełomem była nowelizacja konstytucji, dokonana, gdy premierem był już Tadeusz Mazowiecki. Nowelizacja ta, z dnia 29 grudnia 1989 r., była przypieczętowaniem końca PRL. Zmieniono nazwę państwa – od tego momentu nazywa się ono „Rzeczpospolitą Polską”, a jego godłem na powrót stał się biały orzeł w koronie. Usunięto fragmenty mówiące o przewodniej roli Partii i o przyjaźni z ZSRR. Ustalono podstawowe zasady ustroju Polski.

Co nam to dało:

Powstało państwo, w którym żyjemy – Rzeczpospolita Polska, która stała się w myśl nowelizacji „demokratycznym państwem prawa, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej”. Umożliwiono pluralizm polityczny, zagwarantowano konstytucyjnie swobodę działalności gospodarczej i ochronę własności.

4. LIKWIDACJA CENZURY I WOLNE MEDIA

ROK: 1989-1990

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Tadeusza Mazowieckiego**

Tylko pozornie konstytucja PRL (art. 71 ust. 1) zapewniała obywatelom wolność słowa. W rzeczywistości wszystkie publikacje – czasopisma i książki, audycje radiowe i telewizyjne, przedstawienia itp. były kontrolowane przez ramię PZPR – cenzurę, czyli Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk (w 1981 r. usunięto słowo „Prasy”). GUKPiW prowadził cenzurę prewencyjną – wszystkie treści, które zdaniem cenzorów były niezgodne z zaleceniami partii, były zatrzymywane przed publikacją i niedopuszczane do druku czy publicznej prezentacji. W PRL także nie istniały (poza wydawnictwami podziemnymi i krótkim okresem „karnawału Solidarności”) media niezależne od państwa.

Sytuacja zaczęła się zmieniać już od czasów Okrągłego Stołu, gdzie postanowiono o reaktywacji „Tygodnika Solidarność” i stworzeniu „Gazety Wyborczej” jako organu prasowego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”. Na przełomie lat 80. i 90. w związku z przywróceniem swobody działalności gospodarczej powstały pierwsze prywatne stacje radiowe (pierwszą było RMF FM – wówczas był to skrót od „Radio Małopolska Fun”) i telewizyjne (pierwszą była wrocławska PTV Echo). Kluczową zmianą była nowelizacja prawa prasowego z dnia 11 kwietnia 1990, gdzie znalazł się zapis „Prasa zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, korzysta z wolności wypowiedzi i urzeczywistnia prawo obywateli do ich rzetelnego informowania, jawności życia publicznego oraz kontroli i krytyki społecznej”. Tego samego dnia zlikwidowano w Polsce cenzurę.

Co nam to dało:

Możemy przeczytać choćby „Zniewolony umysł” Czesława Miłosza, „Rok 1984” George’a Orwella czy „Archipelag GULag” Aleksandra Sołżenicyna – książki, które nie były dopuszczone do sprzedaży za PRL-u. Zamiast dwóch państwowych, polskojęzycznych kanałów telewizyjnych możemy oglądać niemal 200 publicznych i prywatnych³, a zamiast czterech – słuchać niemal 300 rozgłośni radiowych⁴. Jeśli napiszemy artykuł w prasie, żadna publiczna instytucja (poza sądem, w wyjątkowych przypadkach) nie wstrzyma jego publikacji.

3 Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Polskoj%C4%99zyczne_stacje_telewizyjne, dostęp: 10.09.2019

4 Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Polskie_i_polskoj%C4%99zyczne_stacje_radiowe_odbierane_w_Polsce, dostęp: 10.09.2019.

5. REFORMA GOSPODARCZA - PLAN BALCEROWICZA

ROK: 1989

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Tadeusza Mazowieckiego**

Niewydolny system komunistyczny gospodarki centralnie planowanej na przełomie lat 80. i 90. przechodził transformację w kierunku urynkowienia. Ze względu na fatalny stan gospodarki nastąpił gwałtowny wzrost inflacji i deficytu budżetowego. W 1989 r. roczna stopa inflacji wyniosła +639,6%, a zadłużenie zagraniczne wynosiło 42,3 mln dolarów. Gospodarcę polskiej groziła całkowita zapaść.

Plan koniecznej reformy, mającej na celu stabilizację, opracował (na podstawie założeń stworzonych przez amerykańskiego ekonomistę Jeffrey'a Sachsa) wicepremier i minister finansów w rządzie Tadeusza Mazowieckiego, Leszek Balcerowicz. Plan składał się z 10 ustaw, uchwalonych przez Sejm w grudniu 1989 r., i zakładał odzyskanie równowagi budżetowej, wprowadzenie mechanizmów rynkowych i zmianę struktury własnościowej gospodarki. Między innymi zniesiono gwarancję istnienia przedsiębiorstw państwowych i preferencje kredytowe dla nich, wprowadzono wewnętrzną wymienialność złotówki, zlikwidowano państwowy monopol w handlu zagranicznym, w tym tzw. eksport wewnętrzny (sklepy Pewex i Baltona), zlikwidowano obowiązek pracy i wprowadzono kilka rozwiązań mających na celu ograniczenie galopującej inflacji.

Co nam to dało:

Dzięki reformom gospodarczym udało się obniżyć inflację i deficyt budżetowy i zapoczątkowano proces przekształceń własnościowych. Dziś – 30 lat później – żyjemy w państwie o stabilnej gospodarce rynkowej. Co prawda Plan Balcerowicza budził i do dziś budzi wątpliwości ze względu na swój radykalizm (wskazuje się na spadek jakości życia i wzrost bezrobocia, zwłaszcza na terenach wiejskich) jednak bez wątpienia był kamieniem milowym w historii polskiej gospodarki i pozwolił na prawdziwą eksplozję przedsiębiorczości.

6. PRZEMIANA MILICJI W POLICJĘ I LIKWIDACJA SB

ROK: 1990

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Tadeusza Mazowieckiego**

Milicja Obywatelska, powołana w roku 1944 w miejsce przedwojennej Policji Państwowej, miała zajmować się ochroną Polaków i ściganiem przestępców. W rzeczywistości nieprawdziwe było już samo słowo „obywatelska”. Milicja była całkowicie podporządkowana PRL-owskiej władzy partyjnej i służyła ona także represji wobec działań opozycyjnych lub tych, które partia uważała za antyustrojowe. Regularnie łamała prawa człowieka, jej członkowie bili, a niejednokrotnie także zabijali opozycjonistów (np. licealistę Grzegorza Przemyska w 1983 r.).

MO była blisko związana ze Służbą Bezpieczeństwa – specjalnym organem, który oficjalnie miał zapewnić bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne kraju, a w istocie służył do ochrony i umacniania systemu komunistycznego. SB werbowała tajnych współpracowników, którzy pozyskiwali informacje w środowiskach opozycyjnych i donosili na ich członków. Stosowała inwigilację, tortury i dokonywała morderstw politycznych (na przykład szokującego morderstwa ks. Jerzego Popiełuszki w 1984 r.), także poprzez tzw. „nieznanych sprawców”

6 kwietnia 1990 r. Sejm uchwalił tzw. pakiet trzech ustaw policyjnych, na których mocy nastąpiło przekształcenie Milicji Obywatelskiej w Policję, zlikwidowano Służbę Bezpieczeństwa, a na jej miejsce stworzono Urząd Ochrony Państwa. Dotychczasowi pracownicy SB musieli przejść proces weryfikacji, jeśli chcieli kontynuować pracę w służbach mundurowych. Jak wskazuje dr. T. Kozłowski, historyk z IPN, z 14 tysięcy osób, które zgłosiły się do weryfikacji, proces przeszło ponad 10 tysięcy⁵.

Co nam to dało:

Reorganizacja służb mundurowych była trudnym zajęciem i trwała jeszcze przez wiele lat, jednak ustawy z 1990 r. zapoczątkowały drogę do służb niezależnych od partii, służb, których zadaniem jest faktycznie zapewnianie bezpieczeństwa obywatelom Polski, służb, które chronią, a nie stosują terroru i przemocy wobec obywateli. Dane Komendy Głównej Policji wskazują dziś, że 86% Polaków uważa, że w Polsce czuje się bezpiecznie, a aż 93% deklaruje, że w okolicy, gdzie zamieszkuje jest bezpiecznie⁶.

5 Źródło: <https://www.polskieradio24.pl/5/1222/Artykul/2323199,Dr-T-Kozlowski-kradziez-akt-SB-w-latach-1989%e2%80%931990-sluzyla-pozyskiwaniu-hakow>, dostęp: 5.09.2019.

6 Źródło: <http://www.statystyka.policja.pl/st/informacje/161093,Mniej-przestepstw-wysokie-poczucie-bezpieczenstwa-Polakow-podsumowanie-l-polrocz.html>, dostęp: 10.09.2019.

7. WYCOFANIE WOJSK RADZIECKICH

ROK: 1990-1993

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Tadeusza Mazowieckiego**, **Jana Krzysztofa Bieleckiego**, **Jana Olszewskiego**, **Waldemara Pawlaka (pierwszy rząd)**, **Hanny Suchockiej**

Polska Rzeczpospolita Ludowa, jak wskazywaliśmy wcześniej (patrz: ZMIANA USTROJU) nie była państwem suwerennym, lecz zależnym od Związku Radzieckiego. Gwarantem tej zależności były wojska radzieckie stacjonujące w Polsce od 1945 – tzw. Północna Grupa Wojsk. Ogólna liczba żołnierzy radzieckich w Polsce wynosiła w zależności od momentu od 48 do 66 tys. (nie licząc rodzin)⁷.

Po transformacji ustrojowej i jednoczesnych przemianach w Związku Radzieckim jasne było, że Polska będzie dążyła do wycofania wojsk radzieckich z jej terenu. Już w styczniu 1990 r. Lech Wałęsa postawił ambasadorowi Władimirowi Browikowowi ultimatum: wojska mają wycofać się z Polski przed końcem 1990 r. Jednak oficjalna nota w tej sprawie została wystosowana do władz radzieckich dopiero we wrześniu 1990 r. Jeszcze w tym samym nastąpiło rozpoczęcie negocjacji, a w ramach wynegocjowanych warunków wycofywanie wojsk rozpoczęło się w kwietniu 1991 r., kiedy to garnizon Borne Sulinowo opuścił eszelon z bronią rakietową. Ostatnia jednostka wycofała się z Polski 28 października 1992 r., a ostatni żołnierze rosyjscy opuścili nasz kraj w 1993 r.

Co nam to dało:

O tym, co zyskała Polska w wyniku wycofania wojsk radzieckich, precyzyjnie mówią słowa Lecha Wałęsy po przyjęciu meldunku o zakończeniu ich wycofywania we wrześniu 1993 r.: „Dzisiejszy dzień, właśnie dzień 17 września 1993 roku, kończy pewną epokę w naszej wspólnej historii. Dopełnia się miara sprawiedliwości dziejowej. Na terytorium Państwa Polskiego nie ma już obcych wojsk. Suwerenność Rzeczypospolitej uzyskuje potwierdzenie ostateczne”.

⁷ Źródło: <https://dzieje.pl/infografiki/wojska-radzieckie-w-polsce>, dostęp: 5.09.2019.

8. PRYWATYZACJA

ROK: od 1990

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Tadeusza Mazowieckiego, Hanny Suchockiej**

Gospodarka PRL, wzorowana na rozwiązaniach radzieckich, oparta była na tzw. „społecznej własności środków produkcji”, co oznaczało jednak jej centralne planowanie – uzależnienie od władzy politycznej i oparcie na przedsiębiorstwach państwowych. Cechował ją brak wydajności pracy, nieudolne zarządzanie, zacofanie technologiczne. Wynikały z tego ogromne problemy z zaopatrzeniem i fatalne funkcjonowanie utrzymywanych przez państwo zakładów pracy. Pakiet ustaw Mieczysława Wilczka (patrz: UWOLNIENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ) umożliwił prowadzenie prywatnej działalności gospodarczej na większą skalę, jednak w warunkach gospodarki rynkowej konieczne było rozpoczęcie procesu prywatyzacji. Już w 1990 r. uchwalono m.in. ustawę o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, która umożliwiała ich przekształcenie w jednoosobowe spółki Skarbu Państwa lub likwidację (leasing, sprzedaż (także podmiotom zagranicznym)). Mogły też powstawać spółki pracownicze. W 1993 r. uchwalono Ustawę o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji, która miała pozwolić na włączenie w proces wszystkich obywateli (mieli oni otrzymać tzw. świadectwa udziałowe), jednak Program Powszechnej Prywatyzacji, w ramach którego to się działo, okazał się nieudanym przedsięwzięciem. Niezależnie od tego, proces prywatyzacji był kontynuowany przez kolejne rządy.

Co nam to dało:

Według danych GUS w Polsce w 2018 r. funkcjonowało 55 przedsiębiorstw państwowych (w 1990 r. było to ponad 8700 przedsiębiorstw). Mimo że proces prywatyzacji wiązał się z wieloma problemami i był często krytykowany, pozwolił polskiej gospodarce stać się w pełni rynkową i ograniczył nieefektywność i zacofanie przedsiębiorstw.

9. NOWA POLITYKA KULTURALNA

ROK: 1990 i później

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Tadeusza Mazowieckiego, Jana Krzysztofa Bieleckiego (Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej), Waldemara Pawlaka (prawo autorskie), Włodzimierza Cimoszewicza (pakiet ustaw o działalności kulturalnej), Jerzego Buzka (rola samorządów) i in.**

W czasach PRL polityka kulturalna podporządkowana była polityce rządzącej partii i w dużej mierze służyła jej propagandzie. Działalność kulturalna była prowadzona przede wszystkim przez instytucje państwowe, a pozostała jej część była ściśle kontrolowana.

Dokument z początku transformacji ustrojowej, opracowany we wrześniu 1990 materiałem Ministerstwa Kultury i Sztuki (kierowanego wówczas przez Izabellę Cywińską) „Kultura w okresie przejściowym” jako cel polityki kulturalnej państwa wskazywał „ochronę praw obywateli do swobodnej twórczości, swobodnego wyboru form uczestnictwa i swobodnego wyboru jej wartości”. Państwo wycofywało się z kontroli nad działalnością kulturalną. Kolejne rządy dokładały swoje cegiełki do polityki kulturalnej III RP. Sprywatyzowano rynek wydawniczy i muzyczny. W 1991 r. uchwalono Ustawę o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. W 1994 r. za kadencji (drugiego) rządu Waldemara Pawlaka uchwalono Ustawę o prawie autorskim, w czasie urzędowania rządu Włodzimierza Cimoszewicza opracowano szereg ustaw (m.in. o bibliotekach, o muzeach i o obowiązkowym egzemplarzu bibliotecznym). W ramach decentralizacji w 1993 i 1999 r. prowadzenie instytucji kultury przejęły gminy, a potem – powiaty i województwa.

Co nam to dało:

Efektem reform jest zróżnicowany system publicznych i prywatnych instytucji kultury, prowadzących różnorodną, w dużej mierze autonomiczną działalność (biblioteki, domy kultury, muzea, filharmonie), prowadzonych nie tylko przez władzę centralną, ale także przez samorządy.

10. DEMOKRATYCZNA ORDYNACJA WYBORCZA I PIERWSZE CAŁKOWICIE WOLNE WYBORY

ROK: 1991

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Jana Krzysztofa Bieleckiego**

Co prawda w PRL odbywały się głosowania (wybory do Sejmu, wybory do tzw. rad narodowych – terenowych organów władzy i referenda), jednak nie miały one wiele wspólnego z demokracją. Procedury wyborcze zapewniały pełną kontrolę nad wyborami. Zdecydowaną większość miejsc w Sejmie obejmowali członkowie PZPR i zależnych od niej ZSL i SD. W Sejmie zasiadali także posłowie niestowarzyszeni i posłowie organizacji katolickich (np. Pax, Znak), jednak część z nich współpracowała z aparatem partyjnym, a pozostali nie mieli mocy decyzyjnej. Nawet w tym obrębie dokonywano szeregu nadużyć i fałszerstw.

Pierwsze wybory po obradach Okrągłego Stołu, 4 i 18 czerwca 1989 r. były jedynie częściowo wolne – gwarantowały 299 mandatów (65% miejsc w Sejmie) przedstawicielom PZPR i jej przybudówek.

Prace nad nową ordynacją wyborczą do Sejmu trwały od 1990 r. Została ona uchwalona 28 czerwca 1991 r. Pierwsze całkowicie wolne wybory odbyły się 27 października 1991.

Co nam to dało:

Dzięki nowej ordynacji wyborczej, Polacy mogli zacząć w demokratyczny i niezależny sposób wybierać swoje władze. Jak głosi ustawa z 28 czerwca 1991 r., wybory posłów do Sejmu i Senatu są „powszechne, bezpośrednio, równe i wolne oraz przeprowadzane w głosowaniu tajnym”.

11. POWSTANIE GIEŁDY PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

ROK: 1991

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Jana Krzysztofa Bieleckiego**

W czasach II RP handel takimi papierami wartościowymi jak akcje i obligacje prowadzony był przez Giełdę Pieniężną w Warszawie. Została ona zamknięta wraz z wybuchem II wojny światowej i nie była reaktywowana w PRL-u, gdyż w systemie gospodarki centralnie planowanej jej funkcjonowanie nie miałooby sensu.

Wraz z postępującą prywatyzacją pojawiła się konieczność przywrócenia Polsce rynku kapitałowego. W 1990 r. przy wsparciu Spółki Giełd Francuskich i francuskiego Centralnego Depozytu SICOVAM udało się stworzyć podwaliny pod funkcjonowanie obrotu giełdowego i stworzyć ustawę Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi i funduszach powierniczych. Została ona uchwalona w marcu 1991 r., a miesiąc później podpisano akt założycielski Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie. Pierwsza sesja na GPW odbyła się 16 kwietnia 1991 r.

Co nam to dało: Dzięki istnieniu Giełdy możliwe jest z jednej strony zaspokojenie potrzeb kapitałowych przedsiębiorstw, emitujących papiery wartościowe, a z drugiej strony zakup tych papierów przez osoby fizyczne i prawne. Według stanu na sierpień 2019, na GPW notowane są akcje 460 spółek, których łączna kapitalizacja wynosi 1,1 bln złotych⁸.

8 Źródło: <https://www.gpw.pl/podstawowe-statystyki-gpw>, dostęp: 10.09.2019.

12. KONSTYTUCJA RP

ROK: 1997 (także 1990)

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem:

Hanny Suchockiej („Mała Konstytucja”), Włodzimierza Cimoszewicza (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej)

Jak wskazywaliśmy wcześniej (patrz: ZMIANA USTROJU) nowelizacja Konstytucji PRL dokonana w 1989 r. (kiedy to zmieniona ona została w Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej) była pierwszym i zasadniczym etapem zmian ustrojowych. Aby dokończyć reformy konstytucyjne, w kolejnych latach dokonano szeregu działań.

17 października 1992 r. uchwalona została tzw. Mała Konstytucja (Ustawa konstytucyjna o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym), uchylająca zapisy dotyczące ustroju socjalistycznego i precyzująca niektóre zapisy Konstytucji (np. możliwość skrócenia kadencji parlamentu przez prezydenta). Jednocześnie w 1992 r. powołano Komisję Konstytucyjną Zgromadzenia Narodowego i rozpoczęły się prace na rzecz stworzenia całkowicie nowej Konstytucji, opisującej zasady ustrojowe Rzeczypospolitej. Nowa Konstytucja została uchwalona 2 kwietnia 1997 roku, 25 maja tego roku została przyjęta przez Polaków w referendum, a weszła w życie 17 października 1997. W jej preambule, której pomysłodawcą był słynny publicysta i działacz Stefan Wilkanowicz, ujęte są podstawowe zasady, na których oparte jest państwo polskie – zasada poszanowania wolności i sprawiedliwości, współdziałania władz, dialogu społecznego i pomocniczości.

Co nam to dało:

Konstytucja RP szczegółowo określa, czym jest i jak funkcjonuje państwo, w którym żyjemy. Ma to być dobro wspólne wszystkich obywateli, państwo demokratyczne, w którym władzę sprawuje naród. Zgodnie z zasadą pluralizmu politycznego mogą na jego terenie działać różne partie polityczne. Funkcjonuje trójpodział władzy. Gwarantowana jest wolność sumienia i wyznania. Ważna jest także zasada pomocniczości, zgodnie z którą decyzje powinny zapadać na możliwie najniższym poziomie – państwo nie powinno wyręczać obywateli w podejmowaniu decyzji, a jedynie wspierać ich realizację. Wyrazem tej zasady jest działanie samorządu terytorialnego.

13. REFORMA SAMORZĄDOWA

ROK: 1990, 1999

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Tadeusza Mazowieckiego (I etap – 1990), Jerzego Buzka (II etap – 1999)**

W PRL nie istniała autentyczna samorządność. Funkcjonujące od 1950 r. tzw. „rady narodowe” w gminach, powiatach i województwach, wzorowane na rozwiązaniach radzieckich, były całkowicie zależne od partii i stanowiły jej pas transmisyjny.

Po transformacji ustrojowej, za kadencji rządu Tadeusza Mazowieckiego, zrealizowano pierwszy etap reformy samorządowej – wprowadzono samorząd na szczeblu gminy. Do najważniejszych twórców reformy należeli senatorowie: prof. Jerzy Regulski, jeden z inicjatorów powstania Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, i Jerzy Stępień, a także prof. Michał Kulesza. W marcu 1990 r. uchwalono Ustawę o samorządzie terytorialnym (później przemianowaną na Ustawę o samorządzie gminnym). Na jej mocy w dniu 27 maja 1990 r. odbyły się pierwsze prawdziwe wybory do rad ponad 2000 gmin. Wybrano rady podejmujące decyzje niezależnie od władzy centralnej, posiadające własne budżety i majątek.

Rząd Jerzego Buzka w ramach „programu czterech reform” przygotował kolejny etap reformy samorządowej. Od 1 stycznia 1999 r. wprowadzono nowe szczeble samorządu – województwa (do 1999 r. było ich 49, jak w PRL, i były zarządzane przez wojewodów, będących organami władzy centralnej – po reformie samorządowej podzielono Polskę na 16 województw, mających także charakter samorządowy), i powiaty.

Co nam to dało:

Reforma samorządowa była aktem oddania części władzy w ręce obywateli. Jak mówił prof. Jerzy Regulski, reforma ta przełamała monopol totalitarnej władzy na podejmowanie decyzji. Dzięki samorządom, wiele decyzji ważnych dla mieszkańców nie jest podejmowanych przez władzę centralną, w stolicy, a przez wspólnotę miasta, gminy czy powiatu i osoby przez nią wybrane. Daje to możliwość większego wpływu obywateli na to, co dzieje się wokół nich. Choć niektóre elementy reformy (np. szczebel powiatu) budzą wątpliwości, to pozytywnie oceniana jest zwłaszcza samorządowa reforma województw, które zarządzają dużą częścią funduszy unijnych i dokonują rozwojowych inwestycji (np. budowa dróg, obiektów sportowych, instytucji kultury).

14. WEJŚCIE DO NATO

ROK: 1990, 1999

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **m.in. Tadeusza Mazowieckiego, Jana Olszewskiego, Jerzego Buzka**

Do 1991 r. Polska była członkiem Układu Warszawskiego – organizacji polityczno-wojskowej państw bloku komunistycznego, zależnych od ZSRR. Była to struktura pozwalająca de facto Związkowi Radzieckiemu podporządkować i kontrolować siły zbrojne państw bloku wschodniego. Jej głównym przeciwnikiem było NATO (Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego), układ wojskowy, którego celem było zagwarantowanie wzajemnego bezpieczeństwa we wspólnocie atlantyckiej, obejmującej Amerykę Północną (Kanada, Stany Zjednoczone) i państwa europejskie – pierwotnie te, które należały do bloku zachodniego.

Choć jeszcze istniał Układ Warszawski, rząd Tadeusza Mazowieckiego nawiązał w sierpniu 1990 stosunki dyplomatyczne z NATO. W swoim exposé w grudniu 1991 r., premier Jan Olszewski wypowiedział jednoznaczne słowa: „W obecnej sytuacji bowiem uważamy ten sojusz za filar bezpieczeństwa europejskiego, a obecność wojsk USA w Europie za czynnik stabilizacji. Dlatego rząd będzie dążył do wszechstronnego rozwoju powiązań z NATO”. Wkrótce potem, w marcu 1992, padły epokowe słowa sekretarza generalnego NATO, Manfreda Wörnera podczas wizyty w Polsce: „drzwi do NATO są otwarte”.

Zanim Polska weszła do NATO, minęło jednak trochę czasu. Nasz kraj w 1994 r. przystąpił do natowskiego programu „Partnerstwo dla Pokoju” i rozpoczął wspólne ćwiczenia z przedstawicielami Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, a w 1995 r. uchwałę, przewidującą rozszerzenie NATO o Czechy, Polskę, Słowację i Węgry przyjęła Izba Reprezentantów Kongresu USA. Ostatecznie dokumenty akcesyjne podpisał 12 marca 1999 r. ówczesny minister spraw zagranicznych Polski, Bronisław Geremek, w mieście Independence, którego nazwa w języku angielskim oznacza „niepodległość”.

Co nam to dało:

Dzięki przystąpieniu do NATO, Polska zyskała gwarancję bezpieczeństwa (art. 5 Traktatu Północnoatlantyckiego: „Strony zgadzają się, że zbrojna napaść na jedną lub więcej z nich w Europie lub Ameryce Północnej będzie uznana za napaść przeciwko nim wszystkim”). Wejście do NATO jest aktem integracji ze wspólnotą atlantycką Europy Zachodniej i Ameryki Północnej także na poziomie bezpieczeństwa. Dzięki uczestnictwu w NATO, wspólnym ćwiczeniom i wsparciu Układu przyspieszył proces modernizacji polskiej armii. Obecnie, jak wskazuje ppłk Marek Pawlak, rzecznik prasowy Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych, na terenie kraju przebywa około 5000 żołnierzy sojuszniczych⁹. W Polsce funkcjonują struktury takie jak np. Centrum Dowodzenia Dywizji (MCE) w Poznaniu czy Wielonarodowy Korpus Północ-Wschód (MNC-NE) w Szczecinie. Wejście do NATO ułatwiło Polsce także późniejszą akcesję do Unii Europejskiej.

⁹ Źródło: <https://www.polskieradio24.pl/5/1222/Artykul/2275925,Sily-NATO-Zobacz-gdzie-i-jakie-jednostki-stacjonuja-w-Polsce>, dostęp: 10.09.2019.

fot. Don Jackson-Wyatt /Unsplash

15. REFORMA SYSTEMU OPIEKI ZDROWOTNEJ - Powszechne ubezpieczenie, NFZ

ROK: 1997, 1999

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Włodzimierza Cimoszewicza, Jerzego Buzka, Leszka Millera, Marka Belki**

Do 1999 r. polski system ochrony zdrowia funkcjonował według założeń tzw. modelu siemaskowskiego, obowiązującym w krajach bloku komunistycznego, w którym ochrona zdrowia zarządzana była w sposób scentralizowany, a pieniądze przeznaczone na nią dzielone są na podstawie decyzji organów państwowych.

Sytuację zmieniła ustawa z 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (weszła w życie w 1999 r.). Model siemaskowski został zamieniony na model ubezpieczeniowy. Od tego czasu najważniejszym elementem przychodów ochrony zdrowia w Polsce są składki na powszechne ubezpieczenie zdrowotne. Pierwotnie finansowaniem usług ochrony zdrowia zajmowały się Kasy Chorych, jednak później zrezygnowano z tego podejścia: w latach 2003-2005 Kasy zostały połączone w Narodowy Fundusz Zdrowia, posiadający swoje oddziały w każdym województwie. Miało to usprawnić działanie systemu.

Co nam to dało:

W nowym systemie pacjent miał znajdować się w centrum uwagi. Choć decentralizacyjny plan stworzenia Kas Chorych nie powiódł się, reforma stanowi podwaliny dzisiejszego systemu, i stanowiła krok na drodze do solidarności społecznej i równego traktowania obywateli. Niewątpliwym sukcesem jest natomiast dynamiczny rozwój prywatnej służby zdrowia.

16. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE I SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

ROK: od 1989 do 2003 r.

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **wszystkich premierów od Tadeusza Mazowieckiego; kamieniem milowym Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, wprowadzona za rządów Rady Ministrów Leszka Millera**

W dwudziestoleciu międzywojennym bardzo intensywnie rozwijała się w Polsce działalność społeczna. Pod koniec lat 30. zarejestrowanych było ponad 10 000 stowarzyszeń i 3000 fundacji¹⁰. Jednak w czasach PRL, mimo pozorów prawa zrzeszania się, trudno było mówić o wolnej działalności organizacji społecznych. Były one kontrolowane politycznie, duża ich część została zlikwidowana, a w 1952 r. na 32 lata zniesiono fundacje i uniemożliwiono działanie w takiej formie. PRL był też niekorzystnym czasem dla budowy społeczeństwa obywatelskiego i partycypacji społecznej w rządzeniu.

Po transformacji ustrojowej nastąpił lawinowy rozwój organizacji społecznych. W samych trzech latach między 1989 r. a 1992 r. powstało ponad 25 000 stowarzyszeń i fundacji¹¹. W kolejnych latach kształtowały się duże organizacje wspierające inne podmioty pozarządowe (np. Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Forum Darczyńców, Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych).

Jednak prawdziwym kamieniem milowym dla społeczeństwa obywatelskiego było uchwalenie w 2003 r. Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Wprowadziła ona definicję organizacji pozarządowej i podstawowe formy współpracy administracji publicznej z organizacjami społecznymi (np. otwarte konkursy ofert, małe granty do 10 tys. złotych). Stosunkowo nową formą działania jest ekonomia społeczna, dzięki której można łączyć działania społeczne z działaniami rynkowymi (np. w formie spółdzielni socjalnych).

Co nam to dało: Obywatele po 1989 r. mogą swobodnie zrzeszać się w organizacjach pozarządowych, przede wszystkim stowarzyszeniach i fundacjach. Dziś zgodnie z danymi GUS, I kw. 2019 w Polsce funkcjonuje 27 093 fundacji i 116 003 stowarzyszenia. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie uregulowała współpracę administracji z NGO, a od 2004 r. każdy obywatel może przekazać 1% podatku dla wybranej organizacji. Dzięki kolejnym regulacjom prawnym, mieszkańcy mają też coraz większą możliwość uczestnictwa w decyzjach władzy np. poprzez budżety obywatelskie czy konsultacje społeczne, a organizacje wykonują zadania publiczne. Jest to praktyczna realizacja konstytucyjnej zasady pomocniczości.

¹⁰ Modzelewska E., Polityka państwa wobec sektora społecznego w ujęciu historycznym, <http://en.oapuw.pl/wp-content/uploads/2013/03/modzelewska-e.-polityka-panstwa-wobec-sektora-spoecznego-w-ujeciu-historycznym.pdf>, dostęp: 5.09.2019.

¹¹ Dz. Cyt.

17. WEJŚCIE POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ

ROK: 1989-2004

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **od Tadeusza Mazowieckiego do Leszka Millera**

Podobnie jak w sferze obronności blok państw komunistycznych posiadał własną organizację (Układ Warszawski) konkurencyjną wobec NATO zrzeszającego państwa zachodnie, tak w obszarze współpracy gospodarczej funkcjonowała Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG) zrzeszająca państwa bloku wschodniego, i konkurencyjna wobec niej Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG).

Po upadku bloku wschodniego, Polska dążyła do zintegrowania gospodarczego z Europą Zachodnią, reprezentowaną przez EWG. Choć RWPG istniała jeszcze do 1991 r., Polska nawiązała współpracę z EWG już w 1989 r. W 1993 r. na mocy traktatu z Maastricht powstała Unia Europejska, a w kwietniu 1994 r. Polska złożyła wniosek o członkostwo w UE. Przez następne 10 lat prowadzono szereg działań mających na celu wejście naszego kraju do Unii (zwłaszcza związanych z harmonizacją prawa). W 2003 r. odbyło się referendum, w którym na „TAK” zagłosowało 77,45% uczestniczących. W dniu 1 maja 2004 r. Polska, wraz z kilkoma innymi krajami, wstąpiła do Unii.

Co nam to dało:

Członkostwo Polski w UE wszystkim jest to przypieczętowanie procesu integracji Polski ze strukturami Zachodu. Nasze państwo ma dziś wpływ na kształtowanie polityki na poziomie europejskim. Uczestniczy we wspólnym rynku, swobodnym przepływie towarów, usług i pracowników, dzięki czemu wzrosły obroty w handlu zagranicznym, napłynęły nowe inwestycje, zwiększyła się innowacyjność i konkurencyjność. Osobno, w kolejnym punkcie, opisano korzystanie Polski z Funduszy Europejskich.

18. FUNDUSZE UNIJNE

ROK: od 2004

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Leszka Millera, Marka Belki, Kazimierza Marcinkiewicza, Jarosława Kaczyńskiego, Donalda Tuska, Ewy Kopacz, Beaty Szydło, Mateusza Morawieckiego**

Wejście Polski do Unii Europejskiej oznaczało także możliwość skorzystania z ogromnego wsparcia Wspólnoty w ramach Funduszy. Środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) przeznaczone są na rozwój regionalny i rozwój obszarów miejskich, środki z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) – na integrację społeczną i dobre sprawowanie władzy, z Funduszu Spójności – na konwergencję gospodarczą w regionach mniej rozwiniętych, z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) – na rozwój rolnictwa i wsi, z Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR) – na rozwój obszarów nadmorskich i związanych z rybołówstwem.

Strumień funduszy unijnych płynie nieprzerwanie do Polski od 2004 r. Wg danych Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju, do marca 2019 r. z unijnego budżetu nasz kraj pozyskał 163,7 mld euro (otrzymaliśmy 3x więcej niż wpłaciliśmy do unijnej kasy).

Co nam to dało:

Wśród ogromnej liczby efektów środków unijnych wymienić można choćby (jak wskazuje Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju) blisko 15,5 tysiąca kilometrów wybudowanych i zmodernizowanych autostrad i dróg, prawie 4,5 tysiąca wybudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych, przeszło 450 nowych oczyszczalni ścieków, 22 tysiące nauczycieli, którzy podnieśli swoje kompetencje poprzez udział w projektach unijnych i wreszcie ponad 290 tysięcy osób, które otrzymały wsparcie na otwarcie działalności gospodarczej.

19. WEJŚCIE POLSKI DO UKŁADU Z SCHENGEN

ROK: 2007

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Jarosława Kaczyńskiego, Donalda Tuska**

Wyjazdy zagraniczne w czasach PRL były znacząco ograniczone, okupione wieloma trudnościami – wymagało pozwolenia władz i wydania paszportu. Władze niechętnie zgadzały się na wyjazdy, a procedura była bardzo trudna i męcząca (choć nieco łatwiejsza w przypadku krajów socjalistycznych, gdzie w latach 70. można było nawet wyjechać nawet „na dowód osobisty” z odpowiednim stemplem). Po transformacji ustrojowej ruch graniczny został uwolniony, jednak cały czas funkcjonowały na granicach Polski kontrole graniczne.

Traktat z Schengen, zawarty w 1985 r., był porozumieniem dotyczącym stopniowego zniesienia kontroli granicznej. Dotyczył państw dzisiejszej Unii Europejskiej i kilku krajów pozaukrajowych (Norwegia, Szwajcaria, Islandia, Liechtenstein). Jeszcze przed wejściem Polski do Unii Europejskiej opracowano „Plan Działania w zakresie wdrażania dorobku prawnego Schengen w Polsce”. W dniu 24 sierpnia 2007 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął Ustawę o udziale RP w Systemie Informacyjnym Schengen (SIS) i Systemie Informacji Wizowej (VIS), a ostatecznie do strefy Schengen Polska weszła 21 grudnia 2007 r.

Co nam to dało:

Polacy dzięki uczestnictwu w strefie Schengen mogą swobodnie podróżować po obszarze objętym układem bez wiz, uciążliwych kontroli i kolejek na przejściach granicznych, a zamiast paszportu wystarczy dowód osobisty.

20. STADIONY NA EURO 2012 I ORLIKI

ROK: 2012

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Donalda Tuska**

Rok 2012 w polskiej historii był rokiem sportu. Pięć lat wcześniej, podczas kongresu UEFA w Cardiff, Polska i Ukraina zostały wybrane na gospodarzy Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej w roku 2012. W tym celu konieczne było przygotowanie odpowiednich obiektów sportowych. W każdym z organizujących krajów miały zostać przygotowane cztery stadiony. W Polsce tylko jeden z nich – poznański stadion Lecha – działał już wcześniej i został poddany modernizacji. Ponadto zbudowane zostały: Stadion Narodowy w Warszawie (na miejscu dawnego Stadionu Dziesięciolecia), Stadion Miejski we Wrocławiu i PGE Arena w Gdańsku.

Rozwój sportu nie obejmował jednak tylko wielkich inwestycji na EURO 2012. Już w 2008 r. rozpoczął się program „Moje Boisko – Orlik 2012”, mający na celu wybudowanie boisk w każdej gminie. Programowi towarzyszyło kształcenie animatorów orlików i inne działania społeczne.

Co nam to dało:

Wg danych Ministerstwa Sportu i Turystyki, przez 5 lat zbudowano 2604 boiska, a z oferty skorzystała większość gmin (1664). Dziś wszyscy, od dzieci przez młodzież do seniorów, mają możliwość uprawiania różnych sportów na zbudowanych obiektach. Ponadto zbudowano trzy duże stadiony i znacząco zmodernizowano jeden stadion. Dziś na tych obiektach odbywają się znaczące wydarzenia, nie tylko sportowe – na przykład koncerty gwiazd światowej sławy.

21. PROGRAM „RODZINA 500 PLUS”

ROK: 2016, 2019

Podczas rządów Rady Ministrów pod przewodnictwem: **Beaty Szydło**,
Mateusza Morawieckiego

Na przestrzeni lat 2004-2016, między innymi w związku z wejściem Polski do UE, znacząco poprawiła się jakość życia w Polsce. Przede wszystkim spadło bezrobocie, pojawił się szereg nowych miejsc pracy i wzrosły wynagrodzenia. Mimo to, rodziny wielodzietne wciąż borykały się z trudnościami bytowymi, a istotnym problemem zaczęło być starzenie się społeczeństwa. Dzietność w Polsce przez lata drastycznie spadła. Współczynnik dzietności w 2015 r. wyniósł 1,32 i była to bardzo niska wartość. Niska dzietność powoduje, że kolejne pokolenia są mniej liczne.

Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu na większą dzietność, rząd Beaty Szydło stworzył program „Rodzina 500 plus”, którego celem jest pomoc rodzinom w wychowaniu dzieci poprzez comiesięczne świadczenie wychowawcze na każde dziecko bez kryterium dochodowego (pierwotnie w przypadku pierwszego dziecka obowiązywało kryterium dochodowe, jednak zniesiono je w 2019 r.), w wysokości 500 złotych.

Co nam to dało:

Dzięki programowi, poprawił się znacząco standard życia wielu rodzin. Współczynnik dzietności wzrósł z 1,32 w 2015 r. i 1,39 w 2016 r. do 1,45 w 2017 r.¹², zaś w 2018 r. spadł nieznacznie do 1,44¹³. Urodziło się więcej dzieci niż prognozowano.

12 Za: Sytuacja demograficzna Polski do 2017 r. Urodzenia i dzietność, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018. https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5468/33/1/1/sytuacja_demograficzna_polski_do_2017_r.pdf, dostęp: 9.09.2019 r.

13 Sytuacja demograficzna Polski do 2018 r. Tworzenie i rozpad rodzin, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2019.

**30. ROK
WOLNOŚCI**

Inicjatywa 30. Rok Wolności

ul. Bracka 25, III piętro,
00-028 Warszawa

e-mail: rokwolnosci@gmail.com

telefon: +48 721 800 888

www.rokwolnosci.pl